

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Пінчук О. Р.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Університету Григорія Сковороди в Переяславі (Київська обл.)*

Науковий керівник: Кривенко Ю. О. – доцент кафедри спортивних
ігор Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Формування соціально-активної особистості у поєднанні з фізичним розвитком є важливою умовою підготовки до життя у сучасному суспільстві. Особливого значення набуває це положення у системі навчання і виховання дітей молодшого шкільного віку, що відзначено у значній кількості законодавчих актів: Закон України «Про освіту», Цільовій комплексній програмі «Фізичне виховання – здоров'я нації» [4], Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту в Україні [3], Законі України «Про фізичну культуру і спорт» та ін.

У теперішній час Україна переживає непростий історичний період. Найбільша небезпека, яка загрожує нашому суспільстві, полягає не тільки в економічній кризі і у політичному хаосі, а в першу чергу – у руйнації особистості. Сьогодні матеріальні цінності домінують над духовними, тому у дітей з'являються викривлені уявлення про доброту, чуйність, гуманність, справедливість, чесність, патріотизм. Дітей молодшого шкільного віку відрізняє емоційна, вольова і духовна незрілість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Разом з тим, дані досліджень свідчать про те, що сьогодні майже 80% дітей мають одне або кілька захворювань, лише 15-20% малюків народжуються цілком здоровими, у кожній третій дитини фіксуються відхилення у фізичному або психічному розвитку, смертність удвічі переважає народжуваність. Ученими М. М. Амосовим [1], Г. Л. Апанасенком [2], О. Г. Булич, І. В. Муравовим [4] досліджено феномен здоров'я

та визначені такі його види, як фізичне, соматичне, духовне, соціальне, моральне і психічне.

Фізичне здоров'я є фундаментом здорової особистості, а від психічного залежить духовне здоров'я (складником якого є моральне) та соціальне. Тому цілком закономірно, що в багатьох державних документах наголошується на необхідності зміцнення фізичного і психічного здоров'я дітей та молоді.

Таким чином, саме фізичне виховання розглядається сучасною педагогічною і психологічною наукою як особливий вид діяльності, що сприяє вихованню кращих фізичних, моральних, психічних якостей, пов'язаних з формуванням цілісної та гармонійної особистості дитини та її здоров'я.

Це положення підтверджується дослідженнями І. Д. Беха (2001), Л. Л. Божович (1995), Е. С. Вільчковського (2004), Л. В. Волкова (2010), О. Дубогай (2006), О. В. Запорожця (1986), О. Л. Кононко (2003), Т. Ю. Круцевич (2001), Е. Я. Степаненкової (2001), Б. М. Шияна (2001) та ін.

У зв'язку з цим, у фізичному вихованні все більш актуальним є питання, що пов'язані з посиленням духовно-моральних засад виховання дітей.

В останні роки були проведені дослідження, які були присвячені організаційно-педагогічним і методичним питанням удосконалення системи фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку; підвищенню емоційної стійкості дітей 7-8 річного віку засобами фізичної культури; оптимізації рухової активності молодших школярів з різним рівнем фізичного стану; сполученому розвитку фізичних і пізнавальних здібностей дітей 7 і 8 років в процесі фізичного виховання; формуванню ціннісного ставлення до власного здоров'я дітей молодшого шкільного віку; розвитку рухових і розумових здібностей школярів у процесі туристсько-краєзнавчої діяльності.

У розробці проблеми морального виховання дітей молодшого шкільного віку значну роль відіграли роботи Л. В. Артемової (1995), Р. С. Буре (1986), О. Л. Кононко (2003), Л. А. Мондейкене (1987), Л. Є. Ніконової (1989), Т. І. Поніманської (2002), Л. Н. Проколієнко (1987).

Застосуванню гри як дієвого засобу виховання моральних якостей у дітей присвятили дослідження С. А. Аркін (1968), Л. В. Артемова (1986), С. Н. Карпова, Л. Г. Лисюк (1986), Н. В. Міннікаєва (2009), Д. В. Менджерицька (1982).

Проблеми морального виховання школярів у процесі ознайомлення з навколишньою дійсністю досліджували Н. Ф. Виноградова (1986), Т. І. Грицишина (2004), Т. П. Зав'ялова (2001), Ю. Т. Іванов (2004). Дослідники виявили можливості використання різноманітних засобів емоційно-морального виховання дітей, до яких відносяться читання, усна народна творчість, музика, комп'ютерні технології, театралізовані ігри.

Водночас питання морального розвитку дітей молодшого шкільного віку в процесі занять фізичною культурою залишається ще недостатньо дослідженим. У доступній нам літературі не було виявлено досліджень, пов'язаних з обґрунтуванням теоретико-методологічних та організаційно-практичних аспектів використання засобів фізичної культури для формування моральних якостей молодших школярів.

Мета дослідження – визначити теоретичні засади формування моральних якостей дітей молодшого шкільного віку в процесі занять фізичною культурою.

Аналіз й узагальнення науково-методичної літератури та педагогічного практичного досвіду фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку дозволяє говорити про те, що цілісний розвиток дитини як особистості – головна мета модернізації освіти на сучасному етапі розвитку держави, що передбачає турботу не тільки про фізичне здоров'я дитини, але і висуває завдання формування її духовно-моральних якостей.

Питання про взаємозв'язок морального і фізичного виховання дітей розкрито у наукових здобутках багатьох педагогів, фізіологів, психологів минулого і сьогодення.

Отже, одним із перспективних напрямів сучасної педагогіки є інтеграція фізичного і морального виховання, яка передбачає системний підхід до поняття «здоров'я», що розглядається як єдність трьох складових: фізичне, психологічне і моральне. При цьому пріоритет належить способу життя і культурі спілкування з оточуючими людьми.

Сучасні дослідження у галузі фізичного виховання і спорту свідчать, що фізична культура має відношення як до духовної, так і до матеріальної сфери людини. Вдосконалюючи фізичні якості і рухові навички, вона тим самим сприяє перебудові фізичної, матеріальної природи людини. Але на основі цього змінюються і ціннісні орієнтації.

Отже, в процесі проведення різноманітних організаційних форм роботи з фізичного виховання можливо створення унікального розвивального середовища, яке буде сприяти соціалізації дитини, формуванню у неї важливих моральних якостей (гідності, чесності, справедливості, толерантності, патріотизму та ін.). Дослідники відмічають, що, розглядаючи фізичне виховання дітей молодшого шкільного віку як педагогічний процес, у сучасних умовах слід спрямовувати його на «комплексне підвищення фізичного, психічного та морального здоров'я дітей. У цьому процесі паралельно і у взаємозв'язку повинні вирішуватись питання виховання фізичних, моральних і вольових здібностей дітей у процесі занять фізичною культурою. Такі завдання можуть бути вирішено тільки за умови поєднання та взаємозв'язку вікових закономірностей розвитку дитини та педагогічних умов – фізичного навантаження, обсягу та інтенсивності фізичних вправ, форм та методів організації занять.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ. Ред. журналу «Дошкільне виховання», 1999. 62 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості. Київ : Либідь, 2003. Кн. 1., 341 с.
3. Божович Л. И. Избранные педагогические труды. Проблемы формирования личности. Москва. Междунар. пед. академ., 1995. 78 с.
4. Булич О. Г., Мурахов И. В. Здоровье человека: Биологическая основа жизнедеятельности и двигательная активность в ее стимуляции. Киев : Олимпийская литература, 2002. 424 с.
5. Круцевич Т. Ю., Воробйов М. І., Безверхня Г. В. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посібник. К. : Олімп. л-ра, 2011. 224 с.

6. Поніманська Т.І. Моральне виховання дошкільників: Навч. посіб. Київ, Вища школа, 1993. 111 с.
7. Фізичне виховання та спорт у школі. *За здоровий спосіб життя*: зб. тез доп. Всеукраїнської наук.-практ. конф., 20-21 вересня 2007 р. ; Запорізький національний технічний ун-т / упоряд. і відп. ред.: Н. П. Голева. Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. 48 с.
8. Шамардіна Г. М. Основи теорії і методики фізичного виховання: вибрані лекції. Дніпропетровськ : Пороги, 2004. 416 с.
9. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2001. 272 с.

АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ У ФІЗКУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Пономаренко І. Б.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура)
ПНПУ імені В. Г. Короленка*

Науковий керівник: Тараненко І. В. – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теоретико-методичних основ викладання спортивних
дисциплін ПНПУ імені В. Г. Короленка

Однією з найактуальніших проблем сьогодення є розвиток і формування творчої та всебічно розвинутої особистості. Гармонійний розвиток потрібний людині, щоб мати можливість брати участь у різних напрямках діяльності – професійній, громадській, спортивній, інтелектуальній, творчій та інших.

Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування.

Однією з умов всебічного розвитку особистості є формування особистості, яка поєднує у собі духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість, що стало програмою виховання людей у сучасному суспільстві. Однак спорт виступає